

DUNGENSE HISTORIËN

Onafhankelijk Tijdschrift voor de Geschiedenis van Den Dungen

9^e jaargang, mei 2015
Dit is nummer 28.

Redactie leovanminderhout@hetnet.nl

De nauwkeurige omvang van het leengoed van Batenburg in Den Dungen (14^e eeuw)

Dat het huis Poeldonksedijk 22 binnen het voormalige leengoed van Batenburg staat was bekend¹, maar welke gronden er verder toe behoorden bleef gissen. Daarom ondernemen we hier een zoektocht naar de grenzen van het leengoed. Dat is een vrij omslachtige queeste omdat sinds de vercijnzing in de eerste helft van de 14^e eeuw steeds weer delen werden verkocht, waarmee het oorspronkelijke leengoed compleet versnipperd raakte. Bovendien speelt dit verhaal zich af in de 14^e eeuw en de schaarse bronnen laten soms niet veel meer toe dan een grensverkenning tussen kennis en veronderstelling².

Inleiding

Willem van Bronkhorst en Batenburg hield 4 hoeven *supra donc* te leen van hertog Jan III volgens het leenregister van 1315.³

In een akte die gedateerd is vrijdag na St. Nicolaas 1308 echter staat dat de heer van Batenburg niet meer de leenman was.⁴

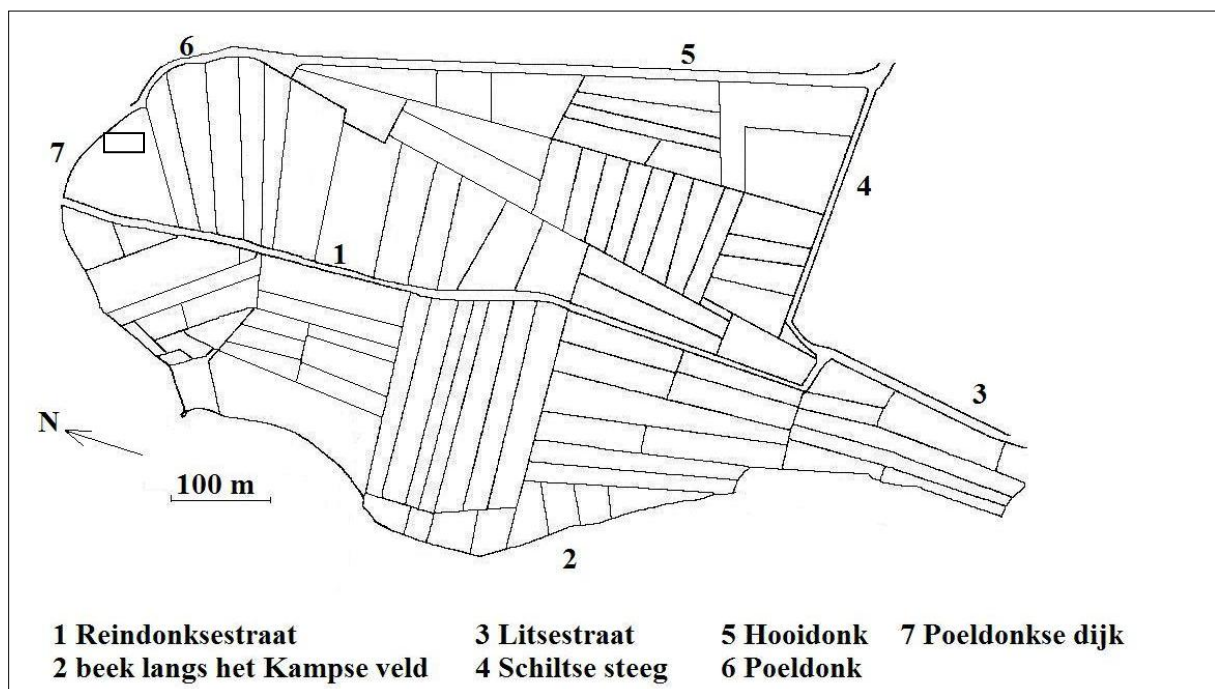
Het leengoed stond daarna op naam van Steseken (Eustaas) van Brakel ridder en Elias gewantsnijder.⁵

Jan Rutgers van der Eijkendonc en Arnt van den Eijnde van Rumel⁶ hadden van hen het goed ten cijns gekregen om 55 pond oud Frans geld.⁷

Halverwege de 15^e eeuw werd althans het huis Poeldonksedijk 22 opgewonnen, en door Gerit Klaassen van Brakel verkocht aan Bernier Aart Berniers.⁸

De eerste keer dat de grootte van dit huiserf in de akte staat is in 1434: 7 lopensaten. Later in de 15^e eeuw gaat het over 1 malderzaad (d.i. 8 lop.). Dit zou overeen kunnen komen met de percelen B1+2+3 welke in het verpondingsboek van 1704 samen als 6½ lopensaten te boek staan. In bijlage 2 staan de akten betreffende dit perceel.

Het is duidelijk dat er nog meer percelen tot het leengoed behoord moeten hebben.

Figuur 1. De Reindonk met de percelen van 1832. Met een rechthoek is Poeldonksedijk 22 aangegeven.

Behalve de opwinning van het huis Poeldonksedijk 22 van halverwege de 15^e eeuw werd einde 14^e eeuw *een goit op die rendonc op die dongen behorende tot Jan Lauwereijns van Engelen* verkocht om de schulden aan Jan van Gemert zoon van Jan zoon van Elias *des gewantsniders* te delgen; dit hield in een huis, hof en erf met zijn aangelaag, *die scilt*, de *graveacker* en *dat gheerken*.⁹ De akte maakt duidelijk dat het over onroerend goed van *wilner des heren van Batenborch* ging.

Het huis en de *graveacker* zijn niet zo eenvoudig te lokaliseren. Dat is wel het geval met *die scilt* en *dat gheerken*. De schilt is een kamp van 3 morgen en omvat B30-43; het toponiem is tot in de 20^e eeuw in gebruik gebleven¹⁰. De geer heeft in het kadaster nummer B15.

Als Poeldonksedijk 22 (B1-3), de schilt (B30-43) en de geer (B15) van Batenburg waren, is het voorstelbaar dat het gehele gebied tussen de straat op de Poeldonk en de beek in het Kampse veld ertoe behoorde.

De percelen die hierna de revue zullen passeren staan in de tabel hieronder.

folio	grootte	eigenaar 1704	eigenaar 1832	kadastraal
145.1	4L7r	Jan Gerit Hendrik van der Aa	Francis A Mulders	B1, 2
145.2	2L8r	Jan Gerit Hendrik van der Aa	Francis A Mulders	B3
145v.1	2L3½ r	kinderen Jan Peter van Hannen	Gerardus Godschalk	B4
			Gerardus Godschalk	B595, 595a
145v.2	3L25½ r	Cornelis Adriaan van Hannen	Antonie A Schakenraad	B5
			Antonie A Schakenraad	B594, 594a
146.1	3L28½ r	Jan Jan Rut Michielen	Jan W v Grinsven	B6
146.2	2L26½ r	Peter Jan Leijtens	Gerardus Godschalk	B7
146.3	2L11r	Jan Jan van Griensven	Nicolaas v Thiel	B8
146v.1	6L	Jan Jan van Griensven	Nicolaas v Thiel	B9, 10
146v.2	7L2r	Peter Jan Onderstein	Hendrik A vd Westelaken	B11, 12
147v.1	3L12½ r	Adriaan Antonie Kapteins	Jan vd Aa	B13
147v.2	3L12½ r	Jenneke wed. Adriaan Dirk v. Griensven	Hendrik J Smits	B14
147v.3	2L29r	Goyart Hendrik van Kempen	Christiaan v Osch	B15
148.1	3L21r	Anna wed. Antonie Peter Dirks	Hendrik H v Osch	B16
147.2	3L4r	Peter Jan Onderstein	Hendrik A vd Westelaken	B17
84v.1	2h27r	Peter Jan Onderstein	Hendrik A vd Westelaken	B18
146v.3	1L10r	Peter Jan Onderstein	Hendrik A vd Westelaken	B19
147.1	14r	Peter Jan Onderstein	Hendrik A vd westelaken	B19
147.3	5L min1r	Adriaan Martens	Antonie A Schakenraad	B20-22
151.3	26r	Willem Cornelis Spierings	Christiaan vd Borne	B23-25
151v.1	1L10r	Jacob Leendert Meulenbroek	Gerardus Godschalk	B26
151v.2	1½ L	Eerken wed. Jacob Mathijs Wijgengangs	Gerardus Godschalk	B27
151.2	7L25r	Willem Cornelis Spierings	Arnold vd Borne	B28
151.1	5L12r	Peter Jan Leijtens	Huibert Goossens	B29
149v.1	1L4r	Neeske Aart in de Wint	Johanna v Eik	B30
149.3	26r	Willem Hendrik Smits ea	Peter Schellekens ea	B31
149.2	1L	Willem Hendrik Smits	Hendrik A Schakenraad	B32
149.1	1½ L	Peerke wed. Hendrik Jan Donkers	Mathijs vd Aa	B33
148v.3	1½ L6½ r	kinderen Antonie Cornelis van der Donk	Mathijs van der Aa	B33-35
149v.2	1L4½ r	Lijske wed. Jan Gerit Wijgengangs	Laurens vd Heuvel	B36
149v.3	1L3r	Lijske wed. Jan Gerit Wijgengangs	Hendrik den Hertog	B37
150.1	1L2½ r	Delis Cornelis van Tongeren	wed Jan F vd Westelaken	B38
150.2	1L2r	Jacob Leendert Meulenbroek	Johanna v Eik	B39
150.3	1L7r	Hendrik Wouter van den Bosch	Hendrik den Hertog	B40
150v.1	1L3r	Lijske wed. Jan Gerit Wijgengangs	Hendrik den Hertog	B41
150v.2	1L3r	Delis Cornelis van Tongeren	wed Jan F vd Westelaken	B42
150v.3	1L8r	Maria Jan Delis van den Steen	Hendrik A vd Westelaken	B43
148.2	2L31r	Hendrik Gerit van der Westelaken	Katarina Smulders	B44
148v.1	2L9r	Jan Jan van Griensven	Nicolaas v Thiel	B45

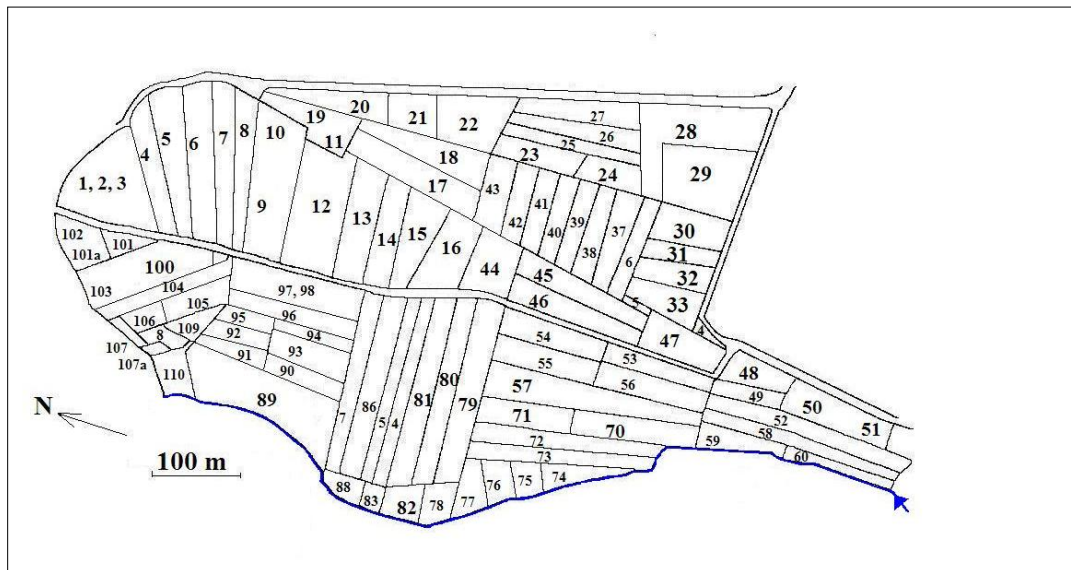
148.3	2L5r	Jan Gerit van der Westelaken	Petronella A vd Kammen	B46
148v.2	2L9r	Marten Cornelis Wouter van Hannen	wed Martinus v Osch	B47
137v.2	1L10r	Adriaan Hendrik Willems	Hendrik P Goossens	B48
138.1	1½ L	Peter Jan Onderstein	Jan A Cock	B49
137v.1	1L9½ r	Frans Hendrik van der Drieborgt	wed Martinus v Osch	B50
137.3	2L12r	kinderen Hendrik Willems	wed Martinus v Osch	B50, 51
137v.3	2L32r	Willem Herman den Haas	Antonie J v Grinsven	B52
138v.2	2L7½ r	Willem Peter Onderstein ea	Francijn Schakenraad	B53
140.2	2L23r	kinderen Hendrik Hendrik Smulders	wed Peter vd Broek	B54
140.3	2L26r	Handers wed. Hendrik Jan Wijgergangs	Antonie H Spierings	B55
138v.3	2L9r	Jan Gerit Martens	Hendrik N v Osch	B56
139.1	5L14r	Hendrik Willem van Griensven	Jan Schouten	B57
138.2	2L32r	Adriaan Antonie Kapteins	Francis A Mulders	B58
138v.1	1L25r	Jan Gerit van der Westelaken	Hendrik en J v Esch	B59
138.3	1L25r	Jenneke wed. Hendrik Klaas Wijgergangs	Antonie L vd Meiden	B60
139.2	2L23r	Antonie Jan Spierings	Hendrik A Schakenraad	B70
139.3	2L23r	Peter Hendrik Daniels	Hendrik A Schakenraad	B71
139v.2	2L	Jenneke wed. Jan Antonie Corsten	Jan A Cock	B72
139v.1	1L29r	Klaas Adriaan van Hannen	Mathijs Godschalk	B73
82v.1	27r	Jenneke wed. Hendrik Klaas Wijgergangs	wed Rut Rovers	B74
82v.2	30r	erfgen. Jan Antonie Corsten	Jan A Cock	B75
139v.3	1L	kinderen Hendrik Willems	Adriaan A Mulders	B76
140.1	31r	kinderen Gijsbert Peter Daniels	Adriaan A Mulders	B77
82v.3	19r	Hendrik Jan Spierings	Hendrik A vd Westelaken	B78
140v.3	16r	Hendrik Jan Spierings	Hendrik A vd Westelaken	B78
140v.1	4L19r	kinderen Jan Dirk van Griensven	Mathijs Godschalk	B79
140v.2	4L8r	Hendrik Jan Spierings	Hendrik A vd Westelaken	B80
141.1	4L2r	Jacob Leendert Meulenbroek	Jan Meulenbroek	B81
83.1	1h30r	Hendrik Jan Spierings	Hendrik A vd Westelaken	B82
83.2	10r	Hendrik Spierings ea	steegje	-
83.3	1h12r	Convent van den Uilenburg	Antonie vd Donk	B83
			Antonie A Schakenraad	B88
141.2	2L	kinderen Hendrik Willems	Nicolaas v Thiel	B84
141.3	2L	Marike wed. Dirk Leenderts	Hendrik A vd Westelaken	B85
141v.1	3L19r	Marike wed. Goyart Strakkens	Hendrik H v Osch	B86
141v.2	3L8r	Gosuwijn Verheijen	Jan Onderstein	B87
143v.3	3L	Gosuwijn Verheijen	Paulus W Smits	B89
142v.3	30½ r	Hendrik Jan Spierings	Hendrik Schouten	B90
143.1	1L12r	kinderen Gijsbert Peter Daniels	Johanna R Meulenbroek	B91
142v.1	22r	Jan Gerit van der Westelaken	Jan Schouten	B92
142v.2	1L2r	Wouter van Geldrop qq	Francis Mulders	B93
142.2	23r	Goyart Hendrik van Kempen	Hendrik A vd Westelaken	B94
142.3	22r	Hendrik Aart van Griensven	Antonie Smits	B95
142.1	1L12½ r	Willem Smits ea	Antonie F vd Westelaken	B96
141v.3	3L12r	Matheus Teunissen	Jan vd Aa	B97
			Antonie F vd Westelaken	B98
144.3	3L26r	Handers wed. Hendrik Jan Wijgergangs	Jan v Aalst ea	B99, 100, 103
144v.1	2L20r	Frans Hendrik van der Drieborgt	erve Jan Kolen ea	B101, 102
				B101a
144.1	2L18r	Gosuwijn Verheijen	Antonie Strakkens	B107, 8
			Johanna Meulenbroek	B104
143.2	14r	Jacob Jan Fransen	Gerard op het Hoog	B105
143.3	18r	erfgen. Jan Huiberts in de Flaas	Gerard op het Hoog	B105
143v.1	17r	Jacob Jan Fransen	Gerard op het Hoog	B106
144.2	10r	kinderen Gijsbert Peter Daniels	Antonie Strakkens	B107a
143v.2	3L17r	Gosuwijn Verheijen	Hendrik J Smits	B109, 110

Verpondingsboek 1704, BHIC Dorpsarchief Den Dungen, inv.nr.53.

Kadaster: eerste plan en legger anno 1832.

Grootte: L = lopensaat, r = roede, h = hont.

De kadastrale nummers van de laatste kolom in bovenstaande tabel staan in figuur 2.

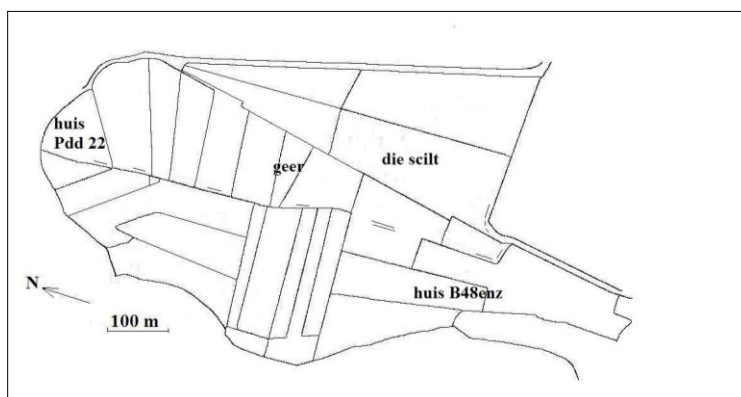

Figuur 2. Kadastrale nummers in de Reindonk naar de situatie van 1832. De beek langs het Kampse veld in blauw⁴³.

De Reindonksestraat was geen openbare weg, maar werd aangeduid als steeg, voetpad, *den groenen weg*, kerkpad of kerkweg en zou tegenwoordig een bordje "eigen weg" gehad hebben. De steeg behoorde bij B4-6 (akte 20 en 28), bij B45+46 en B54+55 (akte 8, 9, 13), dus bij de percelen aan de oostkant.

De schiltse steeg was eveneens geen openbare weg, maar hoorde bij de percelen in de schilt (akte 5 van B488, aan de andere kant van die steeg).

Globaal komt de situatie halverwege de 16^e eeuw neer op figuur 3, rekening houdend met splitsingen van percelen sindsdien.

Figuur 3. De perceelsindeling van de Reindonk halverwege de 16^e eeuw.

Bewijsvoering

We kunnen nu voor de percelen binnen de veronderstelde omvang van het leengoed de nogal zwakke bewijsvoering nagaan.

B1-3 (Poeldonksedijk 22)

De opvolging van

Jan Rutgers van der Eikendonk⁴ = Jan van der Reijnendonk¹¹, getrouwd met Baat (=Beatrijs), zoon Gijb Batenzoon¹², kleinzoon Jan Giben, getrouwd met Sophie Jans van den Kamp¹³

voor de bezitters van dit huis en erf, en de aangehaalde akten¹⁴, zijn er voldoende bewijs voor dat we te maken hebben met een deel van het leengoed.

B4-6

Er zijn geen gegevens die dit perceel koppelen aan het leengoed. Dit perceel moet daarom nader bekeken worden, zie blz. 36.

B7+8 en B9+10

De eerste akker werd geërfd in 1386 door Roelof zoon van Gijb Batenzoon van der Rennendonck¹⁵. In de eerste staak van die deling zit de andere akker van 7 lopensaten, toegevallen aan Jan Giben.

Dit wordt goed genoeg gevonden als aanwijzing dat beide akkers tot het leengoed hadden behoord.

B11+12 (Hooidonk 15)

Er is een transport van een cijns van 20 s die Boudewijn van den Water beloofd had aan Jan van der Eijckendonck¹⁶. Het gaat daarbij om een stuk land *in die hoeve genaamd die reijndonc* bij het huis van Boudewijn van den Water, dat Boudewijn ten cijns had verkregen van Jan. Dit was misschien het begin van de bezittingen van Van den Waters binnen het voormalige leengoed, al is 20 s (als het niet een deel van de oorspronkelijke cijns was) wel weinig voor hun partij percelen. In ieder geval handelden Boudewijn van den Water en zijn zoon Klaas en kleinkinderen Boudewijn en Jan Watermaal in grond binnen het voormalige leengoed. Of was Boudewijn van den Water een der erfgenamen van Jan Rutgers van der Eikendonck?

Boudewijn Klaas van den Water verkocht dit perceel als 1 malderzaad rogland *in die reijndonc* aan Klaas Hermans van Lieshout¹⁷.

De aanwijzing dat B11+12 tot het leengoed behoorde is naar analogie van B15 e.a.

B13+14 (Reindonksestraat 2)

De oudste akte m.b.t. tot deze 7 lopensaten akkerland *in de reijndonk* dateert uit 1419 als Sophie Jan Engberts van den Kamp, vrouw van Jan Giben, de bezitster is.

Dit wordt goed genoeg gevonden als aanwijzing dat de akker tot het leengoed had behoord.

B15 de geer

Deze akker van 3 lop. behoorde in de oudste akte (nr 22 van B15) aan de zonen van Klaas Boudewijns van den Water; hij werd ten cijns gegeven aan Jan Laureijns van Engelen, maar op de een of andere manier (de opwinning in R1799?) kwamen de erfgenamen van Boudewijn weer in het bezit ervan.

De aanwijzing dat B15 tot het leengoed behoorde wordt bevestigd door de akte in R1799⁹.

B16+44

Roelof zoon van Gijb van der Rennendonck erfde deze malderzaad land¹⁵.

Dit wordt goed genoeg gevonden als aanwijzing dat de akker tot het leengoed had behoord.

B17-19

Deze morgen land was van Jan Giben¹⁸, maar het perceel is in de deling van 1386 niet geïdentificeerd.

B20-22 (Hooidonk 13)

In de oudste akte bij dit perceel (nr. 27) verkoopt Boudewijn Ottenzoon 1 morgen land in de *hodonc* aan Odeman die meester¹⁹.

Boudewijns moeder Otta was een dochter van Boudewijn van den Water, hetgeen de herkomst van dit perceel waarschijnlijk dezelfde maakt als van B11+12, *die scilt*, en B15 en van B45-56.

B23-29

Deze percelen zijn terug te voeren op een kamp van 3 morgen van Dirk van den Dungen zoon van Gijb Baten, welke kamp in 1403 aan Jan Giben kwam, en die afkomstig was van Gijb Baten²⁰.

B30-43

De 3 morgen weiland *die scilt* was deel van het leengoed. Boudewijn en Jan Watermaal zonen van Klaas Boudens van den Water gaven *die schilt* ten cijns aan Jan Laurens van Engelen in 1388²¹.

B45-56, B58-60

Deze kamp *in die rendonk* is ook terug te voeren op Boudewijn van den Water, zijn zoon Klaas Boudens en de kleinzonen Jan Watermaal en Boudewijn.

B57, B70-77, B83+88, B84+85 (Reindonksestraat 1), B87

Het huis en het land op B57 enz. komen van Wouter en Boudewijn zonen van Gijb Wouters van Vucht, die het in het einde van de 14^e eeuw ten pacht hadden gegeven aan Henrik *molner* van Herlaar²².

Behalve dat Wouter en Boudewijn zonen waren van Gijb Wouters waren ze ook zonen van Otta Boudewijns van den Water, waarmee naar analogie van B11+12, B15, B30-43 en B45-56 voldoende verklaard is dat deze percelen tot het leengoed hadden behoord.

B61-69 het helleken

Hoewel deze kampen terug te voeren zijn op Boudewijn Peter Boudewijns van den Water wordt er voorlopig toch voor gekozen ze niet onder te brengen bij het leengoed; hier zijn twee redenen voor, de eerste is zwak nl. dat er geen transport van een cijns bekend is die het land zou kunnen koppelen aan het leengoed, de tweede dat de lokatie als *in dat campsche velt*²³ wordt beschreven. Dit perceel komt terug op bladz. 38.

B79+80+81

Deze akker van ruim 12 lopensaten was een deel van *die groet acker in die rendonc* [de grote akker] en is terug te voeren op Gijb Batenzoon²⁴.

B86

Deze akker *die strepe* werd tegelijk met de percelen in de akte van R1799⁹ verkocht²⁵ en is dus deel geweest van het leengoed.

B89-98 (Reindonksestraat 3), B104-110 (Reindonksestraat 5, 6 en 8)

Roelof Genen was volgens een akte uit 1369 de eigenaar van een akker²⁶, later een huis met landerijen, samen 5 morgen²⁷.

Op het huis rustte een last van 3 pond 2 s oud geld²⁸ [waarschijnlijk aan Jan Rutgers van der Eikendonk en zijn opvolgers].

B100+103 (Poeldonksedijk 20)

Op dit perceel van eertijds Arnt Colen van der Poeldonk rustte een last van 18 s aan Klaas van Brakel²⁹.

B101a

Het huis op dit perceel kwam van Roelof Genen en zijn zwager Jan Colen³⁰. Het was als een hof halverwege de 14^e eeuw afgesplitst van het grote erf van Roelof.

Jan van der Poeldonk en zijn broer Cool betaalden een cijns van 4 pond aan Jan Rutgers van der Eijckendonk³¹ waarmee van Poeldonksedijk 20 zonder probleem kan worden aangenomen dat het een deel van het leengoed was. Bovendien is de naam Klaas van Brakel geen onbekende inzake het leengoed (zie bij B1-3).

Cool van der Poeldonk; GDD 2319

kinderen:

1. Arnt
2. Elizabet x Roelof Genen van Bruggen
3. Jan

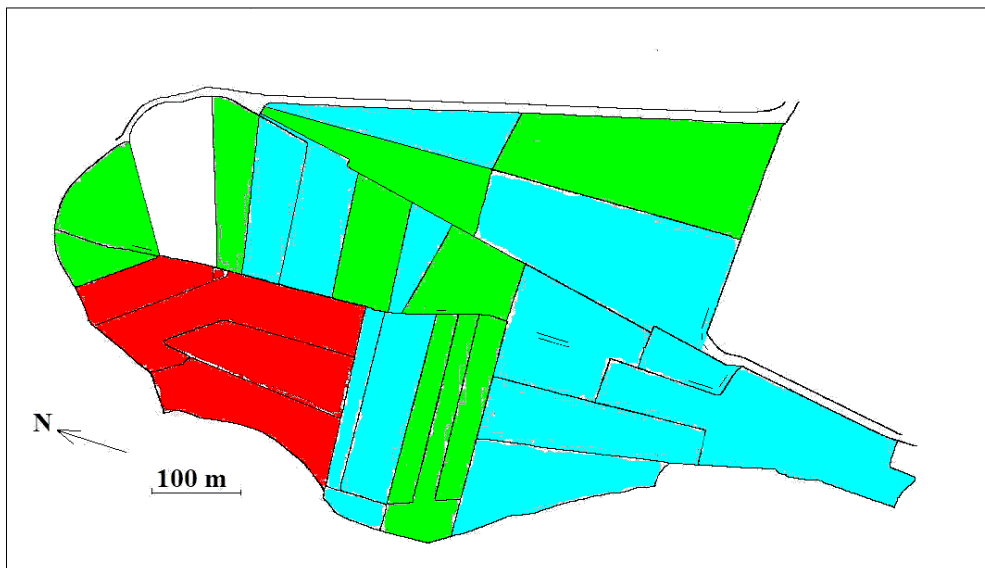
B102

Een schuur met een stuk land werd in 1421 afgedeeld van huis en erf Poeldonksedijk 22 en verkocht aan Jan Klaas Valkenzoon van Maren³². Het erf was dus een part van het leengoed.

Samenvatting

Het veronderstelde voormalige leengoed van figuur 3 is midden 14^e eeuw in 3 partijen land te verdelen.

1. Van Gijb Baten, zoon van de koper van het leengoed Jan Rutgers van der Eikendonk.
2. Van Boudewijn van den Water, die deze (alle?) percelen ten cijns verkregen had van Jan Rutgers van der Eikendonk.
3. Van Cool van der Poeldonk, die 5 morgen ten cijns verkregen had van Jan Rutgers.

Figuur 4. De Reindonk in het voormalige leengoed van de heer van Batenburg was midden 14^e eeuw verdeeld over 3 eigenaren. Gijb Baten (groen), Boudewijn van den Water (blauw) en Cool van der Poeldonk (rood). Van B4-6 is deze onbekend.

Nog andere percelen?

Dan doemt de vraag op of er nog andere percelen, buiten dit gebied B1-110 (m.u.v. B61-69), zijn geweest die onderdeel waren van het leengoed.

Zuidwaarts van de Schiltse steeg

Er zijn geen aanwijzingen voor dat het leengoed zich zover uitstreckte, maar omdat de naam van Jan Watermaal er steeds opduikt is nader onderzoek nodig (blz. 37).

Westwaarts van de beek in het Kampse veld is de situatie enigszins gecompliceerd.

Het lijkt erop dat het erf B111-122 deels bij het leengoed had gehoord en deels bij het Kampse veld. Dit eerste deel werd door de kinderen van Boudewijn van den Water ten cijns uitgegeven³³.

De kamp B123-130 echter was zeker een onderdeel van *het kampse veld*, evenals de *haagakker* B202-204.

Noordwaarts van de Poeldonkse dijk

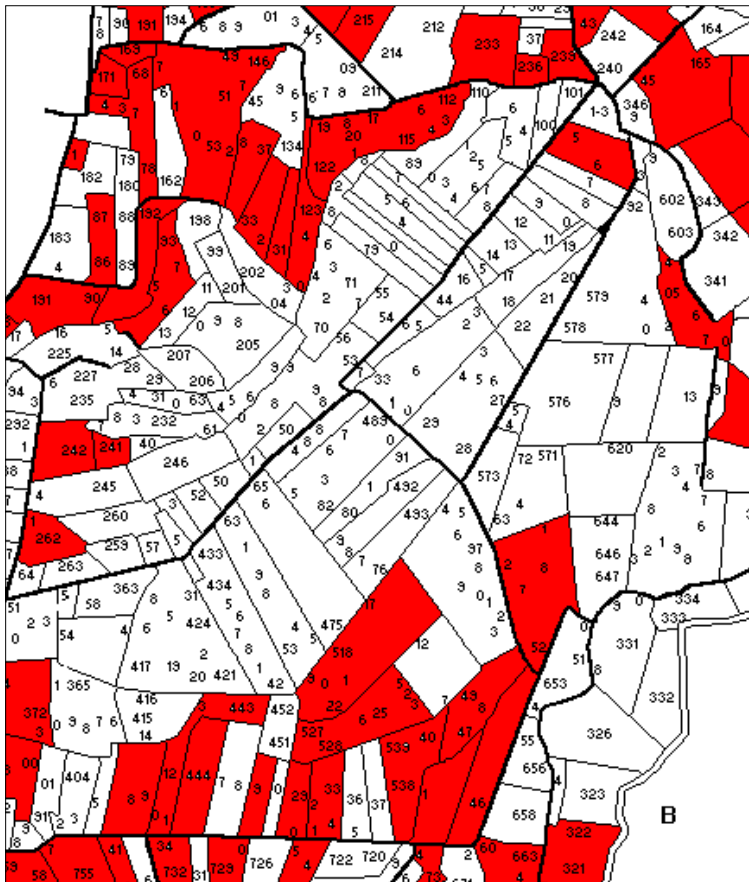
Hier lagen kleine percelen, en enkele huizen, o.a. van Dirk van der Poeldonk (C236), waar geen enkele connectie met het leengoed valt waar te nemen.

Oostwaarts van de straat in de Hooidonk

Hiervoor geldt min of meer hetzelfde als voor de gronden zuidwaarts van de Schiltse steeg.

Uit een leengoed betaalt men geen grondcijns

Het is te verwachten dat uit het leengoed geen hertogs-grondcijnsen betaald hoefden te worden. Daarom is een overzicht van de cijnsplichtige percelen³⁴ anno 1520 in de omgeving van het leengoed in figuur 5 getekend.

Figuur 5. Percelen waaruit in 1520 een grondcijns betaald moest worden aan de hertog zijn rood gekleurd.

Noord is boven (in de vorige figuren was noord links).

Het Kampse veld (links boven) en het Griensven aan weerszijden van de Paterstraat (onder) zijn complexen die wel cijnsplichtig waren.

Witte percelen waren in 1520 vrij van een grondcijns.

Men moet bedenken dat niet alle percelen die van ouds cijnsplichtig waren ook rood gekleurd zijn in figuur 5, o.a. wegens de voortgaande opsplitsing van bijna alle middeleeuwse percelen en het afkopen van sommige grondcijnsen door de eigenaren. De cijnsplichtige percelen in de kaart van figuur 5 met de perceelsindeling van ongeveer 1520 zijn een minimum-weergave.

Inderdaad werden er geen grondcijnsen betaald uit de percelen in de Reindonk. Deze voorstelling van zaken wordt bevestigd door de akten waarmee de perceelsbeschrijvingen van de hele Reindonk werden gemaakt.³⁵

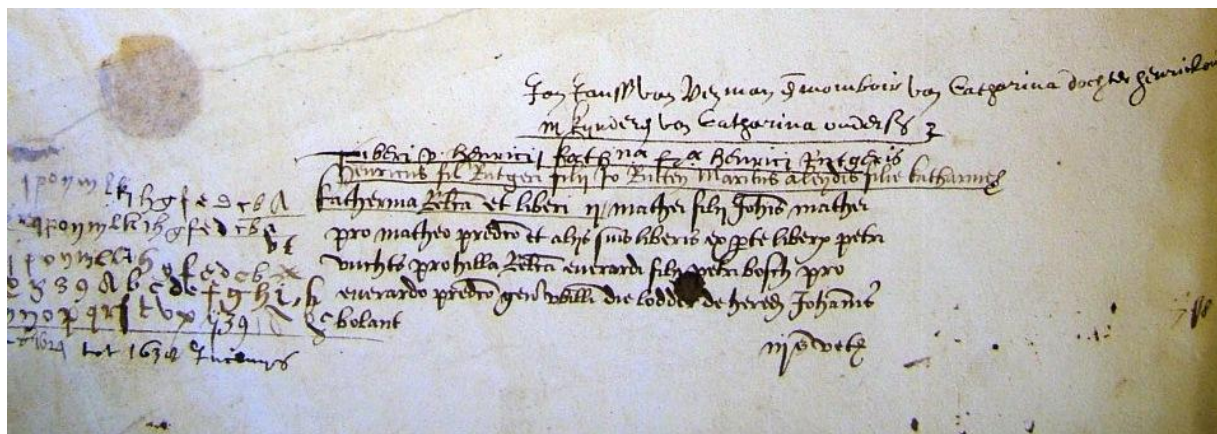
Maar er is één uitzondering, nl. B4-6.

Het uitzonderlijke geval B4-6

De 32 akten die betrekking hebben op de percelen B4-6 tonen een huis in 1402 en later, en *baudekens acker* (d.w.z. Boudewijns akker) in 1388, in bezit van Willem Gerit Klaassen³⁶ resp. Gerit Klaas Genen en zijn vader Klaas Genen die met Conegonda was getrouwd³⁷. Bij de deling van 1388, en tot halverwege de 16^e eeuw, hoorde de tegenover het huis liggende *godekens kamp* bij het huis B4-6.

De grondcijns uit het huis en de beemd wordt vermeld in akten tussen 1425 en 1605.

bron	belast met	betaald uit
R1195, fo 179v, 1-3-1425	grondcijns 4 oude groten	huis, en kamp 5 morgen
R1247, fo 383v, 24-9-1478	grondcijns 7 st	huis en kamp
R1276, fo 261, 7-2-1506	grondcijns	huis en 12 lop land
R1276, fo 131, 8-2-1506	grondcijns	huis en 12 lop land en weiland
R1401, fo 158v, 27-2-1576	grondcijns 7 st	huis en 10 lop land
R1476, fo 398, 19-7-1605	grondcijns 7½ st	huis en 10 lop land

Cijns nr 774b in het grondcijnsregister Rentmeester-generaal 261, fo 21v.

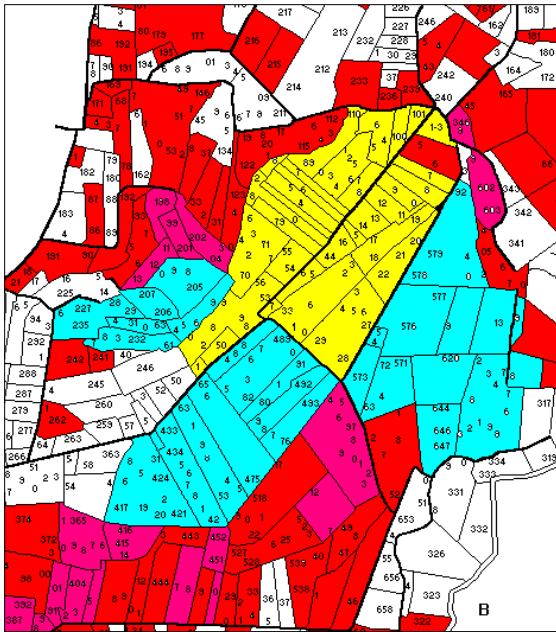
Het zou zo kunnen zijn dat de cijns aanvankelijk alleen betaald werd uit *godekens beempt*, voor welk idee pleit dat de oudste eigenaar ervan³⁸ te boek staat als Geertruit van Waderle, en dat doet denken aan Arnt van Waderle³⁹ als oudste eigenaar van het naastgelegen B573. Dat rond het midden van de 16^e eeuw het onderpand van de cijns veranderde van *godekens beempt* in huis B4-6 is een gevolg van de boekhouding van de rentmeester die op cijnsbetalers was gerangschikt, in plaats van op percelen; deze verwisseling van onderpand is in diverse andere gevallen te dokumenteren⁴⁰.

Laten we dan voorlopig maar doen alsof ook B4-6 aanvankelijk niet cijnsplichtig was.

Opvallend zijn 3 andere groepen percelen die grondcijnsvrij zijn, wat zowel door het cijnsboek als de perceelsbeschrijvingen met vele akten wordt aangetoond. In de volgende kaart, figuur 6, worden deze getoond.

Het zijn

1. een gebied in of naast het Kampse veld, B61 enz, waarvan bekend is dat in de 14^e eeuw Peter Boudens van den Water de eigenaar was,
2. de kampen aan de oostzijde van de Litsestraat ten zuiden van de Schiltse steeg die van Jan Watermaal c.s. komen,
3. de Hooidonk.

Figuur 6. Met blauw ingekleurd zijn de percelen die van Peter Boudens komen (links), van Jan Watermaal c.s. (midden) en de Hoodonk (rechts).

Het veronderstelde leengoed van blz 32 is geel.

De haagakker B202-204 hoorde bij het Kampse veld. Op het Griensven liggen sommige percelen van Van den Mortel welke daarvoor van de monniken van Baseldonk waren. Deze en enkele andere zijn, voor zover ze niet al "rood" waren, paars ingetekend. Van Lith bezat B241 enz. Het goed van Henrik van der Boijdonk B363 enz. linksonder liep door tot aan de kerk.

De kamp B578-592 (rechtsboven) zou rood gekleurd kunnen worden gedacht.

Peter Boudens

De percelen⁴¹ die van Peter Boudens van den Water afkomstig zijn, kunnen, althans zeker voor een deel, worden gekoppeld aan een cijns van 11 s en 2 oude groten en een pacht van 1 zester rog welke Peter betaalde aan Jan van den Kamp uit een goed bij Godschalk Giselmaars (dat is B146 enz. en eveneens onderdeel van het Kampse veld).

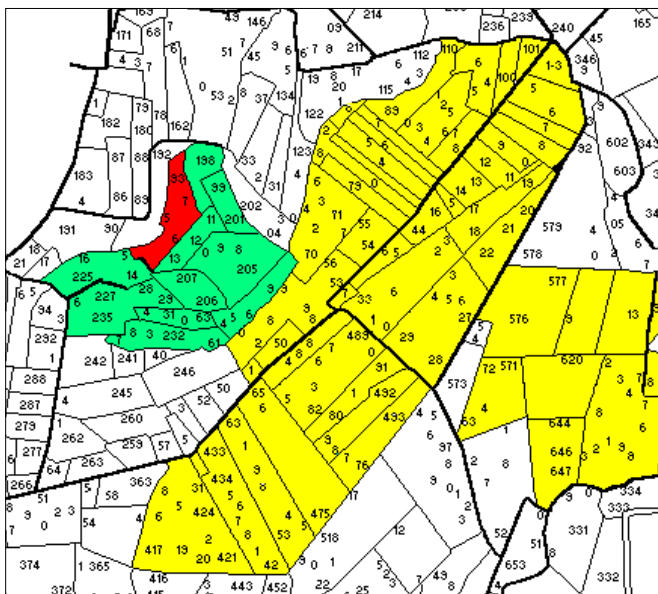
In een akte van 1429 worden deze cijns en pacht afgelost en opgedragen aan de volgende personen⁴²:

Henrik Jan Peter Boijdens (als eigenaar van B211-213 e.a.),

Lodewijk Gielis Willems (B193-198),

Elizabet Boudewijn Peter Boudens, vrouw van Jan Hals (B208?) en

de kinderen van wijlen Aart Genen (B199-201).

figuur 7. Het goed van Peter Boudens van den Water wordt in groen weergegeven. Een deel ervan was cijnsplichtig (rood).

Het lijkt er daarmee op dat een deel (of het geheel?) van zijn goed afkomstig was van Jan van den Kamp of zijn voorgangers van Flaas 2 + B191. Een deel zou bij het leengoed gehoord kunnen hebben, maar omdat zelfs de meest oostelijke kamp ervan, *het helleken* B61+63, aan de westkant van de beek lag, lijkt dat onwaarschijnlijk⁴³.

De konklusie uit deze overwegingen is dat het niet waarschijnlijk is dat Peter Boudens' erf bij het leengoed had gehoord, ook al gaat een grondcijns alleen maar uit B193-197.

Jan Watermaal

De kampen langs de Litsestraat waar nader naar moet worden gekeken zijn van zuid naar noord:

B417-431 (waarop later Litsestraat 50 stond)⁴⁴,

B432-442 (Litsestraat 52)⁴⁵,

B453-464 (Litsestraat 60)⁴⁶,

B465-475 (*jacobs kamp*)⁴⁷,

B476-493 (Litsestraat 66, tot aan de Schiltse steeg)⁴⁸.

Alle zijn ze terug te voeren op Boudewijn van den Water en er gaan geen grondcijnsen uit.

Het is waarschijnlijk dat het om kampen in het voormalige leengoed gaat; maar direkte aanwijzingen zijn er echter niet.

In bijlage 1 staan de primaire gegevens van deze percelen (verpondingsboek en kadaster).

In de Hooidonk

Gijb Baten had er een kamp van 8 morgen (A335, A338+339, B608-615, B628-643).

Boudewijn van den Water bezat de kampen B563-572 (komt van Otta Kepkens), B616-627 en B644-649. Hiervan zou gedacht kunnen worden dat ze tot het voormalige leengoed behoord hadden.

De kamp B551-562 van Henrik van der Westelaken⁴⁹ was cijnsplichtig en komt daarom niet in aanmerking als deel van het leengoed, al zou dat gezien de parcelering wel voor de hand hebben gelegen.

B578-592 is *godekens beempt* waar het huis B4-6 bij hoorde, gekomen van Geertruit van Waderle. B573-576 was van Arnt van Waderle⁵⁰.

Deze gegevens maken het niet mogelijk voor de gehele Hooidonk de gevolgtrekking te maken dat de percelen tot het leengoed hadden behoord. Misschien het deel van Gijb Baten en van Boudewijn van den Water, waarschijnlijk niet het deel van Henrik van der Westelaken en waarschijnlijk niet het goed van Van Waderle.

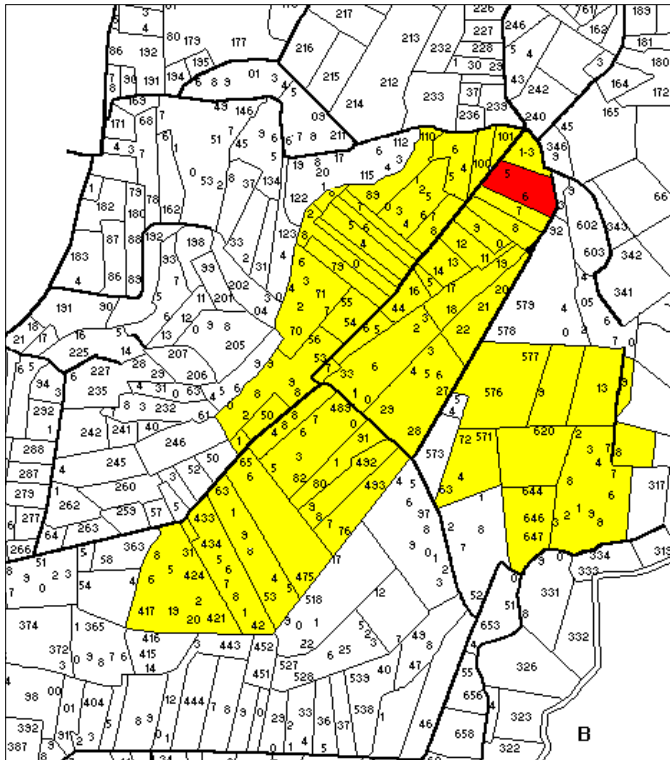
Konklusie over de afgrenzing van het leengoed

De konklusie is dat het leengoed van Batenburg bestaan heeft uit:

de Reindonk B1-110 (niet B61-69),

de kampen langs de Litsestraat,

misschien een deel van de Hooidonk.

Figuur 7. Het gele gebied zou het leengoed kunnen zijn.

Tot slot

Jan en Cool van der Poeldonk betaalden een rente van 4 pond aan Jan Rutgers uit hun land van 5 morgen²⁷. In het verpondingsboek, aanemend dat die 5 morgen kadastraal B89-110 zijn, blijkt dit ruim 4 morgen. Omgeslagen naar evenredigheid zou het gehele leengoed dus $(\leq 5 \times 55) : 4 = 60$ à 70 morgen groot kunnen zijn geweest, d.i. 40 tot 48 ha.

De oppervlakte van het leengoed is voor zover het in de Reindonk ligt, gerekend met de metingen van landmeter Willem Mans in het verpondingsboek van 1704, 33 morgen. De kampen in de Litsestraat zijn samen 21 (meting van Mans 1704) of 23 (oude metingen) morgen. Misschien 17½ morgen voor de Hooidonk.

Samen ongeveer 70 morgen.

Het laat zich slechts raden hoe het komt dat het leengoed deze omvang had, en waarom de gronden daarbuiten niet (of niet meer?) in leen waren uitgegeven geweest.

Bijlage 1: De percelen van de kampen aan de Litsestraat

folio	grootte	eigenaar 1704	eigenaar 1832	kadastraal
172.1	3L12r	Aart Hendrik van Vechel	Jan A Cock	B417
171v.3	1L23r	Peter Jan Leijtens	Jan A Cock	B418
171.3	1L25r	Gerit Willem van Griensven	Mathijs Godschalk	B419
171.2	1L19r	Jan Jan Ooms	Hendrik H v Osch	B420
171.1	3L19r	Peter Antonie Kapteins	Hendrik H v Osch	B421
170v.3	1L19r	Jenneke wed. Gijsbert Antonie Vuchts	Jan H M v Grinsven	B422, 423
170v.2	2L29r	Metje wed. Antonie Cornelis Strik	wed Peter vd Broek	B424
171v.1	1L4r	Aart Hendrik van Vechel	Jan A Schakenraad	B425, 429
171v.2	2L	Frans Hendrik van der Drieborgt	Peter A vd Steen	B426 - 428
170v.1	1L4r	Hendrik Jan Aart van Vechel	Gerardus Godschalk	B430
170.3	1L21r	Goyart Antonie Smits	Gerardus Godschalk	B431, 431a
169v.3	2L3r	kinderen Jan Dirk van Griensven	Mathijs Godschalk	B432, 433
170.1	9L9r	kinderen Jan Dirk van Griensven	Mathijs Godschalk	B434 - 437

170.2	5L28r	Lijске wed. Jan Gerit Wijgergangs	Hendrik H v Osch	B438 - 440
			Henrica en L vd Heiden	B441, 442
169v.2	5L28r	Antonie Antonie Godschalk	Henrica en L vd Heiden	B453 - 455
169v.1	1L29r	Elizabet Herman van Meerwijk	Hendrik H v Osch	B456
169.3	1L16r	Elizabet Herman van Meerwijk	Hendrik H v Osch	B457
169.2	1L11r	Elizabet Herman van Meerwijk	Hendrik H v Osch	B458
169.1	4L20r	Elizabet Herman van Meerwijk	Hendrik H v Osch	B459 - 461
168v.3	2L22r	Elizabet Herman van Meerwijk	Hendrik H v Osch	B462 - 464
167.2	2L	Adriaan Martens	Petronella Schouten	B465
167.3	1L	Willem Hendrik Smits	kind Paulus Smits	B466
167v.1	4L10r	Jan Gerit van der Westelaken	Jan Schouten	B467, 468
167v.2	1L27r	Peter Jan Leijtens	Hendrik P Goossens	B469
167v.3	2L	Jacob Leendert Meulenbroek	Mathijs Godschalk	B470
168.1	1L23r	Anna Paulus Wijgergangs	Hendrina F vd Westelaken	B471
168.2	1½ L	Anna wed. Marten Jan Martens	wed Antonie Teulings	B472
168.3	1L21r	Anna Paulus Wijgergangs	Hendrina F vd Westelaken	B473
168v.1	1½ L	Peter Jan Onderstein	wed Antonie Teulings	B474
168v.2	3L	Willem Hendrik Smits	Adriaan A Mulders	B475
165.1	2L12r	Lijске wed. Jan Gerit Wijgergangs	Mathijs Godschalk	B476
164v.3	2L6r	Lijске wed. Jan Gerit Wijgergangs	Christiaan den Hertog	B477
164v.2	2L21r	Jan Jan van Griensven	Mathijs Godschalk	B478, 479
165.2	3L14r	Mathijs Jan van Griensven	Mathijs Godschalk	B480
165.3	1L	Mathijs Jan van Griensven	Mathijs Godschalk	B481
165v.3	3L24r	Aaltje wed. Jan Marten Onderstein	Mathijs Godschalk	B482
166.2	2L5r	kinderen Adriaan Schalks	Mathijs Godschalk	B483
166.3	1L	Willem Hendrik Willems ea	Francis A Mulders	B484
166.1	1L1r	Mathijs Jan van Griensven	Mathijs Godschalk	B485
166.4	1L10r	Adriaan Antonie Kapteins	Mathijs Godschalk	B486
166v.1	1L10r	Marike wed. Goyart Antonie Strackens	Mathijs Godschalk	B486
166v.2	1L8r	Cornelis Adriaan van Hannen ea	Mathijs Godschalk	B487
167.1	8L19½ r	Mathijs Jan van Griensven	Mathijs Godschalk	B488
166v.3	2L	Huibert Peter van Geffen	Jan Delis Smits	B489
165v.2	1L2r	Aaltje wed. Jan Marten Onderstein	Mathijs Godschalk	B490
165v.1	2L	Mathijs Jan van Griensven	Mathijs Godschalk	B491
164v.1	5L27r	Jan Jan van Griensven	Mathijs Godschalk	B492
164.1	5L6r	Anna Paulus Wijgergangs	Antonie F vd Westelaken	B493

Bijlage 2: Perceelsbeschrijving B1, 2, 3; huis Poeldonksedijk 22

Verpondingsboek 1704 e.v.

Jan Gerit Hendrickx van der Aa hujs, esthujs, erve, hujsplaatse, groot 10 r, hoff, boomgaard en aangelagh aldaar op de poeldonck, 3 lop 30 r, samen 4 lop 7 r

Wouter Leijtens c.s.

Marten Moors

Hendrikus den Otter

Arnoldus Marten Moors het esthuis [B2]

Hendrik Wouter den Otter

Adriaan Mulders deijling 1808

Cornelis Jacobs den Otter deiling 1808

Francis Adr. Mulders bij deijling 1821

Deselve sijn land aldaar nevens de voorschreven hoff, groot 2 lop 8 r

Kadaster 1832

B1, 2 en 3 Francis Adriaan Mulders, huis (B1), huis (B2) erve en bouwland (B3)

Oudere akten

Het oostelijke deel van het aangelegen land werd in 1605 afgesplitst en in 1687 weer samengevoegd met de rest van het erf. De akten 1 t/m 7 gaan over dit stuk akkerland.

1

R1653, fo 372v, 5-6-1687

Adriaan Jansen Goijaarts

x

Lambertje Jansen Boerdonck wed. van Teunis Geurts van Vaerle

de tocht in een stuk ackerlants, op de poeldonck, 3 lop

tussen Jan Peter Wouters (B4)

Hendrik Geurts van Vaerle (rest van het erf)

wed Corst Jansen (B101a)

den dungensen dijk,

den voors. Van Vaerle aangekomen bij deijlinge 15-10-1672,

draagt hij op aan Gerit Jansen Boerdonck als voogd van de 2 onm kinderen van Teunis en Lamnertje.

Dezen dragen het land op aan Hendrik Gerits van Vaerle,

belast met 5 gld Catharina den den Velde, de dijk onderhouden.

2

R1666, fo 218v, 15-10-1672

Theunis z w Goijart Jans van Vaerle

x

Jenneke Jans van den Heuvel

erft (4^e portie) een stuck lants ten dungen

tussen Jan Jans van Udel [Uden] (B4)

3^e lot, van Jan [dit moet zijn: 2^e portie, van Hendrik] (rest)

Corst Jansen (B101a)

de gemeijne straat.

3

R1597, fo 133v, 5-5-1640

Goijart z Jan van Vaerle

x

Henrixke Goijaarts

verkoopt Catalijn Wouter Andriessen wed Mr. Arien Adriaans een cijns uit land opte poeldonck

tussen Jan Jans van Uden (B4)

Jan Goijaarts (rest)

de straat

den dijk.

Goijart loste 1645.

4

R1552, fo 321v, 21-4-1632

Goijart z w Jan Jans van Vael wonende DD

verkoopt een cijns uit land op de poeldonck, 3 lop

tussen kinderen Jan Dirx (B4-6)

Jan Goijaarts (rest)

de straat

Hendrik Jans (B102).

Gelost 1640 door Goijaart Jans.

5

R1525, fo 277v, 1625

Jan Janse van Vaerle wonende DD

x 1^e vr

w Henrixke Goijart Jan Aarts

2 ½ lop ackerlant op de poeldonck

tussen Jan Goijarts (rest)

Catarina wed Jan Dierx (B4-6)
Hendrik Jans (B102)
de straat

draagt hij op aan hun enige zoon Goijart, 24 jaar, die er een cijns uit verkoopt.
Gelost 1671 door Cornelis Antonis Strick [?].

6

R1534, fo 301, 20-4-1623

Jan Jans van Vaell

x 1^e vr

w Henrixke dr w Goijart Jans

verkoopt Catarina vr van Adriaan Adriaan Hermans schoolmeester DD een cijns uit een stuck ackerlants, 3 lop,
opte poeldonck

tussen Jan Goijarts (rest)

Lijntken Jan Dircx (B4-6)
de straat
Henrik Jans.

7

R1476, fo 170v, 18-2-1605

Jan Jans van Vaarle

x

w Henrixke dr w Goijart Jan Aarts

x

Anna Henrik Coster van Dinther

ter tochte, en

Jan Goijarts en Jan Aalberts Pels als voogden van hun onm z ten erfrechte,

erven (3^e portie) een stuck tuelants, 2 ½ lop

tussen het 2^e lot (rest)

wed Jan Dirxs (B4-6)

Henrik Jans e.a. (B102)

Peter Aart Peter Colen (A346, over de straat),

belast met 3 gld 10 st wed Antoon Goijaarts van der Merendonck.

Belending bij B4-6 in 1605 Jan Jans.

De akten hierna betreffen het huis met aangelegen land, na 1687, en voor 1605 inclusief het land van de akten 1-7.

8

R1658, fo 147, 10-11-1699

Gerit Goijers van Oorschot en ook namens Willem Antoon Delissen Muijssen als voogden van de 4 onm

kinderen van w Hendrik Goijerts van Vaarle

x

Anna van Oorschot

een woonhuijs, esthuijs, erve, hof, boomgaard en aangelag, 7 lop, op de poeldonck

tussen de kinderen Jan Peters van Hannen (B4)

de dijk

Frans Hendrik Franssen van der Drieborgt de stege [Reindonck] tussen beide (B102)

de dijk,

afkomstig van hun ouders,

draagt hij op aan Jan Gerits van der Aa,

belast met 3 gld geestelijke goederen, 6 gld St. Antonis gasthuis, 2 gld 10 st een gasthuis in Vucht.

Belendingen bij B102 in 1694, bij B4 in 1693 en 1685 Hendrik Goijaarts van Vaerle, bij B101a in 1669 en 1660 Goijart Jans Vervaarle/Vervaal.

9

R1666, fo 218v, 15-10-1672

Hendrik z Goijart Jans van Vaerle

x

Jenneke Jans van den Heuvel
erft (2^e lot) een huijs, erff en land, op de poeldonck
tussen de straat

4^e lot, van Teunis (akkerland)

Lambert Denisse (B102)

niet ingevuld,

belast met dijk onderhoud, 6 gld St. Anna gasthuis DB, 2 gld 10 st gasthuis in Vucht, 3 gld een klooster in Heusden.

10

R1600, fo 332v, 3-5-1645

Goijaart Jansen van Vael wonende DD

verkoopt een cijns uit huis, erve, hof, boomgaard, esthuis en verder aangelay, 4 mauwerzaad [dit zal wel 1 mauwer moeten zijn], op de poeldonck

tussen Jan Jans van Uden (B4)

de gemeijn straat

de straat

Gerartke wed Henrik Jansen (B102),

belast met 5 gld Aart van den Velde, 2 gld 10 st de custer tot Vucht t.b.v. een gasthuis, 4 mauwer rog Peter de Louw.

11

R1548, fo 521, 14-4-1636

Jan z w Goijart Jan Aarts wonende DD

verkoopt een cijns uit huis, erve, hof, bogaart en land, 1 mauwersaat, opte poeldonck

tussen Goijart Jans van Vaarle (akkerland)

Henrik Jan Henriks (B102)

de straat

Goijart Jans van Vaarle,

belast met 1 mauwer rog Mathijs van den Ancker.

Hendrik Goijarts van Vaerle loste in 1687.

12

R1451, fo 126v, 5-6-1608

Jan z w Goijart Jan Artssen wonende DD

verkoopt een cijns uit huis en land, bogaart, 1 maldersaat, op de poeldonck

tussen Henrik Jan Henriks (B102)

Catarina wed Jan Dirix (B4)

Henrik

de straat,

belast met 1 malder rog St. Antonis gasthuis DB, 1 malder rog gasthuis DB op de vuchterendijk.

Jan Goijarts loste 1617.

Transport van deze cijns in R1452, fo 116, 12-12-1608 en in R1452, fo 312, 17-3-1609.

13

R1476, fo 170v, 18-2-1605

Jan z w Goijart Jan Aarts

x

w Anna Henrik Coster van Dinther

erft (2^e lot) een stuck tuelants 2 ½ lop

tussen 1^e portie

3^e portie

Henrik Jansen (B102)

Peter Aart Colen (A346, over de straat),

belast met 3 gld 2 st een convent in Huesden.

Jenneke dr w Goijart Jan Aarts

x

w Anna Henrik Coster van Dinther

erft (1^e lot) d oude affgebroecken hoffstadt mit den ouden timmer ende steenwerck, mit den boomgaard en 1
sestersaat tuelants, op die poeldonck
tussen de straat

2^e portie

Henrik Jansen (B102)

Peter Aart Peter Colen (A3436, over de straat),

belast met 1 malder rog Adam van Mierde gasthuis DB, 3 gld Jan Ancem Jacobs DD.

Belendingen bij B4-6 in 1600 en bij B102 in 1598 Anna wed Goijart Jan Aarts, bij B102 in 1580 erfgen. Goijart
Jan Bernts [Arnts], bij B4-6 in 1576 wed Goijart Jan Aarts.

14

R1390, fo 69v, 10-1-1566

Goijart z w Jan Arnts verkoopt een cijns uit huis, erf, hof en aangelag, 1 malderzaad, op de poeldonck
tussen Jan Dirks (B4-6)

de straat

de straat

kinderen w Gerard Lamberts (B102),

belast met 3 gld Ancem Jacobs, 3 gld Elizabet van Dueren, 1 mud rog div. pers.

Transport van de cijns in R1520, fo 286v, 3-4-1620.

Goijart Jan Aarts loste 1640.

15

OSA1589, ongef. 1553

Jan Arnts van Dinter bezit en gebruikt een huis met 3 ½ lop land, geset op 8 ½ gld.

Belending bij B102 in 1551 en 1548 Jan Arnts, in 1546 Jan Arnts van Dinther.

16

R1331, fo 256, 24-4-1540

Jan z w Arnt Laureijns van Dynther

x

w Elizabet dr w Goijaart Claas

verkoopt een cijns 2 ½ gld uit huis, erf, hof en aangeleg, 10 lop, op de poeldonck
tussen Henrik Rutgers van Griensven (B4-6)

Lenaart Jans Glavimans (B102)

de straat

eigen erf,

belast met 1 mud rog, 3 gld 2 st, 3 gld Jan Rutger Jans, 2 ½ gld.

17

R1842, fo 752, 9-12-1539

Jan Arnt Laureijns

x

w Lijsbet dr Goijart Claas

x

Hillegont dr w Barnier Arnt Barniers

krijgt bij deiling een huis, erf, hof en aangelegen land, op de poeldonck
tussen Everart Bosch

de straat

Jenneke wed Jan van Maren en Christijn dr Jan Michiels

de gemeijne straat [belending uit 1452],

welk huis en erf Barnier Aart Barniers ten cijns had verkregen tegen Gerard z w Claas van Brakel 4-11-1452,
en dat nu gelegen is

tussen Henrik Rutten oostwaarts (B4-6)

Lenaart Gelavimans (B102) e.a.

voorts rontom aan de gemeijn straat,

met recht om te mogen poten aan beide zijden van de straten neven het erf van Hubert Jans van der Merendonck
(Hoidonksedijk 10),

belast met 1 malder rog, 1 malder rog, 2 pond Arnt M, 3 gld 2 st heer Jan van Balen, 2 ½ gld Peter van den Heuvel, 3 gld heer Gerard Mathijs van Loeken pbr.

18

R1326, fo 187v, 9-4-1537

Jan z Arnt Laureijns

x

Elizabet dr Goijart Claas

verkoopt een cijns uit ½ van huis, erf, hof en land, 1 malderzaad, opte poeldonck tussen Henrik Rutten (B4-6)

de straat

de straat

Lenaart Glavimans (B102)

en uit land in de reijndonck bij den reijndoncsche dijck,

belast met 7 ½ gld, 1 malder rog.

Gelost 1627 door Jan z Goijart Jan Arts als proprietaris van den onderpande.

19

R1325, fo 92v, 7-4-1537

Hillegont

x

w Goijart Claas

het vruchtgebruik in ¼ van huis, erf, hof, esthuis en land, op die poeldonck tussen de straat

Henrik Rutten (B4-6)

de straat

Lenaart Glaviman (B102)

draagt zij op aan haar zoon Wouter om er een cijns uit te verkopen.

fo 94v: Hillegont draagt ook een ¼ op aan Jan z Arnt Laureijns als man van Elizabet.

Belending bij B101a en 102 in 1535 Hillegont wed Goijaart Claas, bij B101a in 1533 Goijart Claassen.

20

R1303, fo 117, 10-2-1525

Goijart z w Klaas Goijaarts

x

Hillegont dr w Bernier Aarts

verkoopt een cijns uit huis en andere gebouwen, erf, hof en aangslag, 9 lop tussen Marcel van Os

de straat

Adriana wed Henrik Mosvenne (A346, over de straat)

Willemke wed Jan Glavimans (B102),

belast met 2 oude ponden, 1 mud rog, grondcijns.

Transport van de cijns in R1327, fo 137v, 9-2-1538.

Belending bij B4-6 in 1506 Goijart Claas.

21

R1270, fo 315, 9-5-1502

Goijart z w Klaas Goijarts verkoopt een cijns uit huis, erf, schuur, hof en land, 1 malderzaad opte poeldonck tussen Matheus Poijnenborchz (B4-6)

Willemke wed Jan Glavymans (B102)

de straat

de weg,

belast met 2 oude ponden, 5 pond, 1 mud rog.

22

R1270, fo 275v, 7-3-1501

Goijart z w Klaas Goijaarts

x

Hillegont dr w Bernier Aarts
verkoopt een cijns 5 pond uit huis, erf, hof en land, 1 malderzaad, op die poeldonck
tussen Matheus Poijnenborch (B4-6)
 Willemke wed Jan Glavymans (B102)
 de straat
 de straat,
belast met 2 oude ponden, 5 pond, 1 mud rog.

Belending bij B406 in 1499 en bij B102 in 1498 Goijart Claas.
23

R1266, fo 83, 17-5-1498

Goijart z w Klaas Goijaarts

x

Hillegont dr w Bernier Arnts
verkoopt een pacht 1 mud rog uit huis, erf, hof en aangelaag, 1 malderzaad, op die poeldonck
tussen Henrik Mossvenne (A346, over de straat)
 Jan Glaviman (B102)
 Matheus Poijnenborch (B4-6)
 de straat.

Belendingen bij B4-6 in 1494 en 1493 Goijaart Claas, bij B102 in 1482, 1472, 1469 en 1465 Bernier Aarts, bij
B4-6 in 1478 Bernier Aarts, bij B101a in 1474 Bernier Aarts, bij B102 in 1468 Bernier vroeger Aart van Geel.

24

R1232, fo 362, 1-12-1462

Barnier z w Arnt Barniers verkoopt Jenneke van Lent dr w Goijart begijn DB een cijns 5 pond uit huis enz. op
die poeldonck, 8 lop
tussen Everart Bosch (B4-6)

 de straat

 Jan Michiels (B101a) en Jenneke wed Jan van Maren en hun dr Christien (B102)

 de straat.

Deling waarbij deze cijns in R1262, fo 239v, 25-1-1493.

Transport van die cijns in R1280, fo 413v, 18-12-1510.

25

R1227, fo 125v, 27-5-1457; Tafel van de H. Geest DB, inv. nr. 2356 en ook afgeschreven in Cartularium inv. nr
737, fo 12.

Barnier z w Aart Berniers verkoopt Beel wed Goijart van der Stappen een cijns 3 pond uit huis, erf, hof en land,
1 malderzaad, op die poeldonck

tussen Gevaart Bosch z w Peter Bosch (B4-6)

 Jan Michiels z w Jan (B101a) en Jenneke wed Jan van Maren (B102)

 de straat

 de straat.

Transport van die cijns in R1238, fo 315, 17-3-1469 en in Tafel van de H. Geest DB, inv. nr. 2656 en
afgeschreven in Cartularium, fo 12v; en in R1249, fo 101, 10-4-1480.

Belending bij B4-6 in 1455 Bernier Aart Berniers.

26

R1223, fo 251v, 16-11-1452

Jonkvr. Catharina

x

w Klaas van Brakel

van huis, erf, hof en erfenis, op die poeldonck

tussen Everart Bosch (B4-6)

 de straat

 Jenneke wed Jan van Maren (B102) en Jan Michiels (B101a)

 de straat,

welk erf haar zoon Gerard van Brakel ten cijns gegeven had aan Bernier z w Aart Berniers,

en welk goed eerder was geweest van Jan Rutgers van der Eijkendonc en Aart van den Eijnde van Rumel, en daarvoor van Steesken van Brakel ridder en Helyas de gewantsnijder, en daarvoor van de heer van Batenburg, t.b.v. Bernier doet zij afstand.

27

R1223, fo 147, 14-11-1452

Gerit van Brakel z w Klaas van Brakel
huis, erf, hof en erfenis, op die poeldonck
tussen Everart Bosch (B4-6)

de straat

Jenneke wed Jan van Maren (B102) en Christijn dr Jan Michiels (B101a)

de straat

geeft hij ten cijns aan Barnier z w Aart Berniers
om 2 pond oud frans geld.

28

R1222, fo 305, 12-5-1452

Gerit van Brakel z w Klaas van Brakel
huis, erf, hof, erfenis, op die poeldonck
tussen Everart Bosch (B4-6)

de straat

Jenneke wed Jan van Maren (B102) en Christijn dr Jan Michiels (B101a)

de straat

verkoopt hij aan Bernier z w Aart Barniers,
belast met 2 pond 10 s oud geld Gerard van Brakel zelf, overweg geven.

Het erf is waarschijnlijk opgewonnen geweest tussen 1447 en 1452.

Belending bij B4-6- in 1447 Aart van Geel z w Gielis.

29

R1204, fo 200v, 1-5-1434

Aart van Gheel z w Gielis van Gheel

x

Margriet dr Jan Watermaal

verkoopt een pacht 4 mud rog uit huis, erf, land, 7 lop, op die poelondc
tussen Willem die Lodder (B4-6)

de straat

de straat

Jan Michiels (B102a) en de kapel DD (B101), en Jan van Maren timmerman (B102).

Jan Nolleken ziet van vernadering af.

Transport van de pacht in R1225, fo 171v, 30-11-1454.

30

R1197, fo 29, 14-2-1426

Klaas van Brakel

x

Katarina dr w Geerling van Erpe

belooft Geerlingske en Aleit drs w Baudewijn van Os een lijfrente 4 aude scilde uit een hoeve in Oesterwije in
Udenhout en uit een cijns 14 pond min 1/5 s oud geld uit goed op DD.

Belending bij B4-6 in 1425 Arnt van Geel.

31

R1194, fo 256v, 12-6-1424

Henrik z Goijart Delyensoen van Oerscot

x

Hadewych dr w Jan Gibensoen van der Rennendonc

huis, erf, hof, misse, akker, op die dungen op die poelondc in die rennendonc

tussen eertijts Willem van Beke (B4-6)

de straat

w Henrik Steympel nu de kapel DD (B101) en Jan van Maren (B102)

de straat

verkoopt hij aan Arnt van Gheel z w Gielis van Geel,

belast met overweg geven, 5 pond 18 s oud geld welke cijns de erfgen. Jan z w Rutger van der Rennendonc moesten betalen.

32

R1194, fo 102v, 6-7-1424

Henrik z Goijart Delyensoen belooft ...

onder verband van huis, erf, hof en kamp land op die dungen

tussen de straat

Willem van Beke (B4-6)

de straat

kapel DD (B101).

33

R1194, fo 296, 22-5-1424

Arnt van Geel had een huis, erf, hof, akker en steeg ten pacht verkregen van Henrik z Goijart Delyensoen voor 10 jaar

om 50 gld jaarlijks.

Arnt draagt die huur op aan Jan Wolpharts.

34

R1193, fo 208v, 15-6-1422

Henrik z Henrik z w Goijart Delyensoen

x

Hadewych dr w Jan Ghijbensoen

x

Sofie dr w Jan van den Camp z w Engbert van den Camp

verkoopt Gerit z w Jan van Vucht een pacht 1 ½ mud rog uit huis, schuur, erf, hof en akker, op die reijndonc tussen Jan Mychielssoen (B101a)

de straat

erfgen. Willem van Beke (B4-6)

de straat.

Transporten van die pacht in R1202, fo 298, 2-8-1432, en in R1213, fo 137v, 10-9-1443; en in R1222, fo 42, 11-3-1452; en in R1223, fo 34v, 19-1-1453 aan Heilwich dr Henrik z w Goijart Delyensoen.

Belending bij B102 in 1421 Henrik Goijart Delyensoen van Oirscot man van Hadewych Jan Giben.

35

R1192, fo 69, 14-2-1421; Tafel van de H.Geest DB, nr 1628

Henrik z Goijart in den swaen van Oirscot verkoopt secr. t.b.v. Elizabet wed Jan Peters een pacht ½ mud rog uit huis, erf, hof in die rennendonc

tussen de straat

Lambert Alarts.

Tafel van de H.Geest DB, nr 1779, 19-10-1429 testament van Elizabet wed Jan Peters wonende DD voor nots.

Herman ten Kolke van Doesburg - getuigen Jacob Dirks clericus en koster St. Janskerk DB, Klaas van Brabant,

Willem van der Boijdonc en Jan Reijners [van Lith] - een legaat aan H.Geest DB van 1 malder rog uit goed op die poeldonc.

36

R1191, fo 173, 29-8-1419

Sofie dr w Jan van den Camp z w Engbert van den Campe

het vruchtgebruik in huis, schuur, erf, hof en akker, in die reijndonc

tussen Jan Michiels (B101a)

de straat

erfgen. Willem van Beke (B4-6)

de straat

draagt zij op aan Joorden nat z w Jan van Geldrop ridder als man van Aleit haar dr en aan Hadewych haar dr.
Joorden, van huis, schuur enz., t.b.v. Hadewych doet hij afstand; 30-8.

Belending bij B4-6 in 1419 Jan Giben.

37

R1189, fo 165v, 5-7-1415

Jan z w Gijb van der Reijndonc z w Jan van der Reijnendonc
belooft zijn broer Roelof
dat hij zal betalen zijn deel in een cijns 55 pond oud frans geld
uit de goederen op die donc die Jan z Rutger van Eijkendonc en Arnt van den Eijnde van Rumel ten pacht
verkregen hadden tegen heer Eustaes (Steseken) van Brakel en Helias gewantsnijder, poorters DB, om die cijns
van 55 pond;
en een cijns 3 pond 2 s uit een cijns van 4 pond welke cijns Jan van der Poeldonc en zijn broer Cool betaalden
aan Jan z Rutger van der Eijkendonc uit die erfenis die reijnendonc,
welk deel van dat erf Jan van der Poeldonc en Cool tegen Jan Rutgers ten cijns hadden verkregen.

Belending bij B4-6 in 1414 en 1402 en bij B101a in 1405 Jan Giben.

38

R1181, fo 137v, donderdag na 25-1-1399

Jan z w Gijb van der Rennendonc verkoopt zijn broer Dirk een pacht 2 mud rog uit huis, erf, en hof, van w Gijb,
op die rennendonc
tussen w He nrik Scilder
de straat.

In R1185, fo 128v, 1407 staat dat Dirk die pacht legateerde aan Arnt Heijms gasthuis DB en aan Henrik van
Neijnsels gasthuis DB.

Transport van de ½ van die pacht aan Elizabet wed Jan Peters in R1191, fo 458v, 23-2-1420.

39

R1179, blz 575, donderdag na 29-6-1393

Jan z w Gijb van der Rennendonc verkoopt zijn broer Roelof een cijns 8 pond uit huis, hof en erfenis op die
rennendonc
tussen Gerit Claasoen (B4-6)
de straat.

Transporten van die cijns in R1181, fo 122v, vrijdag na 25-12-1398 of 1399, en in R1222, fo 87v (?).

40

R1179, blz 685, zaterdag na hemelvaart 1393

Jan z w Gijsbert Bathensoen van der Rennendonc verkoopt Goijart Keijot z w Gijb Keijot een pacht 2 mud rog
uit huis, hof, op die rennendonc
tussen Gerard Claas (B4-6)
de straat.

41

R1179, blz 156, woensdag na cantate 1392

Jan z w Gijb van der Rennendonck verkoopt Wouter en Aart zonen w Jan van Vucht een cijns 5 pond uit huis,
erf en hof op die dungen
tussen Gerit Claas (B4-6)
Henrik Steijmpel (B101).

Transporten van de cijns in R1191, fo 133v, 1399; en in R1187, fo 205, donderdag na 1-9-1411; en in R1199, fo
197, 15-2-1429

42

R1177, fo 252v, donderdag na 3-11-1386

Jan van der Rendonc verkoopt Peter z w Wouter Nennensoen een pacht 1 mud rog uit huis, erf, hof en land, op
die rendonc
tussen Henrik Steijmpel (B101)
de straat.

43

R1177, fo 276, 1386

Jan z w Gijb van der Rennendonc krijgt bij deiling (1^e portie) tegen zijn broers Roelof en Dirk een huis, hofstad, schuur, zijn grond, hof en land tussen de straat

....

Belending bij B101a in 1384, 1383 en 1382 Bathe van der Rennendonc.

44

R1800, fo 311v, vrijdag na 6-12-1308

Jan z w Rutger van der Eijkendonc en Arnt van den Eijnde van Rumel beloven heer Eustaas genoemd Steseken van Brakel, ridder, en Helias gewantsnijder 55 pond uit goederen op die donck, welke vroeger waren van de heer van Batenborch, en die Jan en Arnt tegen Eustaas en Elyas ten cijns hadden verkregen om 55 pond. Transporten van die cijns in R1226, fo 469v, 21-2-1456, en in R1439, fo 74v, 20-3-1600.

45

L. Galesloot, *Le livre des feudataires de Jean III duc de Brabant*, Brussel 1865 (leenregister 1315) fo 117v Willem heer van Bronckhorst en Batemborgh, van 4 hoeven op donc bij DB fo 161 Johanna vrouwe van Batembourch, van goed bij dunghen bij DB.

Evaluatie

Uit de akten blijkt niet of de herbouw van het huis tussen 1605 en 1608 plaats vond op het erf van Jenneke (1^e portie, de oude hofstad) of van Jan (2^e portie). Jennekes aandeel is sowieso aan Jan gekomen; de lasten van beide porties rusten later op het huis en erf.

¹ Zes Eeuwen Den Dungen, 1976, blz 102.

² Hier moet gewezen worden op een prachtig overzicht dat werd geschreven door Mechelien Spierings: Om en in de vrijdom van den Bosch, Een inleiding in de geschiedenis van het gebied rond de stad en de dorpen langs Dommel en Aa, 's-Hertiogenbosch 1982.

³ L. Galesloot, *Le livre des feudataires de Jean III duc de Brabant*, Brussel 1865, fo 117v van het register.

⁴ R1800, fo 311v.

⁵ R1226, fo 469v, 21-2-1456; R1439, fo 74v, 20-3-1600.

⁶ Het testament van Aart van den Eijnde staat in *Het Griensvenneke* 30 (2005), blz. 24. Zijn *woonhuis op die donc* zou wel Poeldonksedijk 22 geweest kunnen zijn.

⁷ R1189, fo 165v, 5-7-1415.

⁸ R1222, fo 305, 12-5-1452; R1223, fo 251v, 16-11-1452.

⁹ R1799, fo 11, 1387-1392.

¹⁰ Zie over *de schilt* dit tijdschrift 5 (2011), blz 12. Fons Smits noemde rond 1960 zijn boomgaard in de Reindonk steeds *de schilt*.

¹¹ R1189, fo 165v, 5-7-1415.

¹² R1181, fo 137v, donderdag na 29-6-1399; R1177, fo 276, maandag na 10-2-1386 (deling).

¹³ R1193, fo 208v, 15-6-1422

¹⁴ Deze akten zijn die in de noten 4, 5, 8, 11, 12 en 13.

-
- ¹⁵ R1177, fo 276, maandag na 10-2-1386 (2e lot). In deze deling gaat het, behalve over goederen in Gestel en bij Baseldonk, over huis en land in *rennendonc* en *hoedonc*. Dat zou kunnen betekenen dat de erfdelers geen ander goed te verdelen hadden dan wat behoord had tot het leengoed.
Het 1e lot voor Jan Giben: huis Poeldonksedijk 22, land daarbij B9+10, land op *haanwijk*, een pacht uit goed in *hezewijk*, 2 bunder hei in Gestel; het 2e lot voor Roelof Giben: 5 morgen land achter baseldonk, akker op *die rennendonc* B7+8, akker t'einde *die groet acker*, land *int gasthuijsdonc*, hei in Gestel; het 3e lot voor Dirk Giben: 4 morgen achter baseldonk, 4 morgen in *die hoedonc*, *die graveacker*, land op *haanwijk*; de 4e portie voor schoonzoon Jan Zegers: 4 morgen bij baseldonk, 4 morgen in *die hoedonc*, *die groet acker*, land op *haenwijk*.
- ¹⁶ R1191, fo 173, 29-8-1419; R1194, fo 256v, 12-6-1424.
- ¹⁷ R1183, fo 311, donderdag na jubilate 1404.
- ¹⁸ R1196, fo 17v, 13-12-1426.
- ¹⁹ R1177, fo 371v, 1-8-1387.
- ²⁰ R1177, fo 37, vrijdag na pasen 1383; R1183, fo 72, 16-1-1403.
- ²¹ R1178, fo 56v, vrijdag na 3-11-1388.
- ²² R1199, fo 209v en 210, 21-3-1429.
- ²³ R1243, fo 197v, 23-12-1473.
- ²⁴ R1177, fo 276, maandag na 10-2-1386.
- ²⁵ R1178, fo 56v, vrijdag na 3-11-1388.
- ²⁶ R1175, fo 185, woensdag na ... 1369.
- ²⁷ R1176, fo 258, donderdag na cantate 1382.
- ²⁸ R1183, fo 47v, vrijdag voor invocavit 1403.
- ²⁹ R1224, fo 7, 24-10-1453; R1248, fo 174v, 11-3-1479.
- ³⁰ R1176, fo 279v, 27-10-1382.
- ³¹ R1189, fo 165v, 5-7-1415.
- ³² R1193, fo 19, 20-10-1421.
- ³³ R1185, fo 167, donderdag na 25-3-1408.
- ³⁴ Gebaseerd op Rentmeester-generaal 261, het Dungenese en Orthense cijnsboek van de hertog.
- ³⁵ Bij B1-3 is er een eenmalige vermelding van een grondcijns in akte 20, maar daarentegen in 14 andere akten staat er geen grondcijns bij de lasten. Dit komt ook voor bij B107a waar in akte 23 en 26 een grondcijns genoemd wordt, maar niet in 11 andere akten met de hele serie lasten die op het erf rusten; en bij B101a met een grondcijns in akte 10, maar daarentegen niet in 4 andere akten.
Bij B9+10 wordt in akte 5 een grondcijns vermeld, maar het betreft hier een deling waar alle lasten van de portie bij elkaar staan, dus ook uit andere grond. Dat geldt ook voor B39 en B99+100.
- ³⁶ R1182, fo 414v, donderdag na cantate 1402.
- ³⁷ R1178, fo 57v, 7-11-1388.
- ³⁸ In grondcijns nr. 146.
- ³⁹ R1178, fo 38, 20-5-1388.
- ⁴⁰ Voorbeelden van verwisselingen zijn te vinden in cijnzen nr. 666 (A314 en B410-412), nr. 691a (Grinsel 41 en de hoeve van Gielis van Doorn), nr. 677d (Spekstraat 11 en Spurkstraat 58), nr 682b (Grinsel 56 en Grinsel 51), e.a.
- ⁴¹ Dat zijn B61-69, B193-201, B205-213, B226-235 en B237-239. Van de kamp met B225 zijn onvoldoende gegevens; vandaar dat de kamp in fig. 7 wel en in figuur 6 niet erbij wordt gerekend.
- ⁴² R1185, fo 85, 24-12-1406 en R1199, fo 50v, 1-1-1429.
- ⁴³ De ligging van de beek heb ik alleen gevonden op de topografische kaart No. 45 D, Schijndel, verkend in 1953. Ingetekend in figuur 2.
- ⁴⁴ Jan Watermaal zoon van Klaas Boudens had deze kamp ten cijns gegeven aan Henrik Bollen voor 1388, volgens een transportakte van die cijns in R1178, fo 165, 3-11-1390. In Dungenese Historien 6 (2012), blz 3 staat een artikel over deze kamp.

-
- ⁴⁵ Jan Watermaal gaf deze kamp ten cijns om 6 pond aan Jan Wouters van den Bakelaar in R1178, fo 58v, 12-11-1388.
- ⁴⁶ Jan Watermaal gaf een kamp van 6 morgen 1 hont en 41 roeden ten cijns om 6 pond aan Hubert Huberts mersmans van Lieshout van der Sporkt in R1178, fo 63, 6-12-1388. Het betreft B453-475.
- ⁴⁷ Deze kamp was de ½ van de kamp van ruim 6 morgen (zie noot 46).
- ⁴⁸ De kinderen van Boudewijn Otten delen deze kamp, waarbij Willem Boudewijn Otten hem krijgt, in R1189, fo 220v, 6-11-1415 en R1191, fo 97v, 16-3-1419. Er staat bij dat de kamp is gekomen van Otta Kepkens.
Uit deze kamp werd een (deel van een) cijns van 4 pond oud geld betaald, in 1428 aan Bela Zuetarts, welke verkocht was door Willem Boudewijn Otten; deze cijns schijnt niets te maken te hebben met het leengoed (R1195, fo 129, 26-7-1425 daags na S. Jacob apostel; R1199, fo 166, 12-11-1428; R1250, fo 208, 15-11-1480).
- ⁴⁹ Henrik van der Westelaken had overigens goederen verkregen van Boudewijn van den Waters familie, zie daarvoor Het Griensvenneke **19** (1994), blz. 9.
- ⁵⁰ Hier is enige reserve op zijn plaats; de percelen B573 en 574+575 zijn na 1500 niet moeilijk te rekonstrueren, maar vóór die tijd wel, misschien door verandering in de percelering.